

Agnes Sjöberg raivasi naisille tietä eläinlääketieteen opintoihin

Kauhajokelaissyntyinen nainen oli Euroopan ensimmäinen naiseläinlääkäri

Anu Kujanpää, teksti

Agnes Sjöberg (1888-1964) syntyi kauhajokiseen Karin ja Johan Sjöbergin tilanomistajaperheeseen. Hän oli kiinnostunut eläimistä, varsinkin hevosista, ja haaveili eläinlääkäriin ammatista.

Tyttö oli lahjakas, joten hänen vanhempansa kouluttivat häntä pidemmälle kuin siihen aikaan oli tapana. Sjöbergin kotitalan yhteyteen perustettiin 1890-luvulla karjanhoitokoulu. Eläimistä pitävä Agnes osallistui opetukseen ja muun muassa tutki teurastettujen vasikoiden elimiä noin kymmenvuotiaasta alkaen.

Nainen kävi ruotsalaista tyttökoulua Vaasassa vuosina 1900-05 ja suoritti ylioppilastutkinnon hyvin arvosanoin 1911 käytyään Kuopion ruotsalaista yhteiskoulua yksityisoppilaana.

Harjoittelupaikasta yliopistoon. Agnes pääsi tätinsä avulla Huitisiin eläinlääkäri Engdahlille harjoittelijaksi. Eläinlääkäri yllättyi hänen eläinten käsittelytaidoistaan ja kannusti opiskelemaan eläinlääkintää.

Suomessa ei vielä tuolloin koulutettu eläinlääkäreitä. Engdahl kirjoitti ystävälleen Zürichin yliopiston professorille, että tämä järjestäisi opiskelupaikan Sjöbergille. Syksyllä 1911 yliopisto oli vallankumouksellisten pelossa kieltänyt opiskelun Venäjän kansalaisilta, eikä Agnesta otettu oppilaaksi.

Päättäväinen nainen jatkoi Dresdeniin, jossa eläinlääketieteellisen korkeakoulun rehtori suostui ottamaan ensimmäisen naisen opiskelijaksi 300 miesopiskelijan joukkoon. Dresdenissä oli saksalaisten ohella ruotsalaisia, norjalaisia ja noin 30 suomalaista opiskelijaa.

Miesopiskelijat eivät hyväksyneet Agnesta, vaan kiusasivat häntä. Miesten mielestä naisella ei ollut oikeutta opiskella eläinlääketiedettä. Muut opiskelijat yrittivät muun muassa kantaa hänet pois luentosalista. Agnes piti kaikin voimin kiinni penkistä, eikä suostunut poistumaan salista. Hän halusi opiskella ja osasi käsitellä esimerkiksi hevosia paremmin kuin useammat miehet. Agnes siirtyi 1912 Berliinin eläinlääketieteelliseen korkeakouluun, josta löytyi paremmin opiskelurauhaa.

Tärkeät vuodet. Vuonna 1913 Sjöberg anoi yliopistolta lupaa suorittaa eläinlääketieteen kandidaatin tutkinto. Agneksen sukupuoli aiheutti päänsäivä. Yliopiston sääntöjen mukaan vain miespuolinen ylioppilas voi suorittaa tutkinnon. Preussin ministeriö teki virallisen päätöksen, että naisylioppilas voi Saksassa valmistua eläinlääkäriksi.

Sjöberg suoritti eläinlääkäriin tutkinnon 26 vuoden ikäisenä vuonna 1914. Sen jälkeen hän työskenteli muutamia vuosia Saksassa eri tutkimuslaitoksissa. Eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinnon hän suoritti 1916. Ensimmäisen maailmansodan puhjettua miehet joutuivat rintamalle ja naiseläinlääkäriille riitti

Agnes Sjöbergille mikroskooppi oli merkittävä työväline. Kuva Berliinin Eläinlääkärikorkeakoulusta. Kuva: Kauhajoen museo (Helsingin yliopistomuseo).

Ensimmäisen maailmansodan puhjettua miehet joutuivat rintamalle ja naiseläinlääkärielle riitti työtä. Agneksen arvioidaan hoitaneen Euroopassa tuhansia eläimiä sota-aikana.

työtä. Agneksen arvioidaan hoitaneen Euroopassa tuhansia eläimiä sota-aikana. Sodan aikana yhteydet Suomeen olivat poikki. Agnesta pidettiin venäläisenä vihollisena, kunnes hän sai vakuutettua viranomaiset suomalaisuudestaan.

Sjöberg kirjoitti väitöskirjan hevosten silmäsairauksista. Hänet promovoitiin eläinlääketieteen tohtoriksi vuonna 1918 Leipzigin yliopistossa.

Ammattitaitoa arvostettiin. Kun maailmansota päättyi 1918, nainen palasi Suomeen ja sai piirieläinlääkäriin paikan Somerolta. Agnes menestyi varsinkin hevosten hoitajana, hän muun muassa diagnosoi hevosten räkätauteja, joita oli tutkinut Berliinissä.

Somerolta hän kaipasi Etelä-Pohjanmaalle. Nainen toimi vuodesta 1920 Närpiössä kunnaneläinlääkäriä. Sjöbergin ammattitaitoa arvostettiin, kun hän sai ihmisten ennakko-luulot voitettua. Ensimmäinen keinosiemennys auttoi asiaa.

Pitkät työmatkat sairaiden eläinten luokse hän kulki hevoskyydillä ja myöhemmin autolla, mikäli tiet olivat kunnossa. Työpäivät jatkuivat usein kellon ympäri. Työntäyteisestä Närpiöstä Agnes kaipasi opiskelemaan. Hän lähti 1923 opintomatalle Lontoon eläinlääketieteellisen korkeakouluun ja sieltä Yhdysvaltoihin

Hevoset olivat eläinlääkäriille tärkeitä hoidettavia sekä tieteellisen tutkimuksen kohteita. Kuva: Kauhajoen museo (A. Niemistö).

Kauhajoen kotiseutumuseolla sijaitsee Agnes Sjöbergin nimikkohuone, jota hän on ollut itse suunnittelemassa. Kuva: Anu Kujanpää.

Cornell-yliopistoon, jossa hän työskenteli kuuluisien kirurgien kanssa.

Suomalaiskuuluisuudet Sjöberg ja Nurmi. Yhdysvalloissa ei tiettävästi ollut muita naiseläinlääkäreitä. Paikallinen lehdistö otti Sjöbergin suosikikseen. Lehtijutuissa kerrottiin, miten hän oli kuohinnut 200 oriita vuodessa ja ihmeteltiin, mikä maa on Suomi, kun sieltä tulee sellaisia nimiä kuin **Paavo Nurmi** ja Agnes

Sjöberg?

Yhdysvalloista hän matkusti Itävaltaan. Wienissä hän toimi eläinlääketieteen korkeakoulussa loistutkimuksen parissa. Eläinlääketieteellisessä alkoi opiskella muitakin naisia. Professorit kertoivat uusille opiskelijoille lahjakkaasta ja sitkeästä Agneksesta - "Neiti Sjöbergiä ei voinut lannistaa".

Maailmalta Kauhajoelle. Vuonna

1927 Agnes Sjöberg perusti Kauhajolle eläinlääkäriin vastaanoton sekä opetti maatalouskoulussa. Hän halusi asua maalla ja auttaa eläimiä, soveltaa käytäntöön sen mitä oli oppinut ulkomailla. Sjöberg jatkoi myös tieteellistä tutkimustyötä ja ajoi eläinlääketieteellisen korkeakoulun perustamista Suomeen. Hän avioitui agrologi Veikko Klaavun kanssa 1928 ja he saivat kaksospojat seuraavana vuonna. Puutarhanhoito ja käsityöt toivat vastapainoa työlle. Avioliitto päättyi eroon ja Agnes muutti lastensa kanssa eläinlääkäriksi Kurikkaan. Parin kurikkalaisvuoden jälkeen Agnes Sjöberg siirtyi Ilmajoen kautta Seinäjoelle, missä hän piti vastaanottoaan vuoteen 1955 saakka.

"Mitä vaikeampi on tieni ollut raivata, sitä lujempi on tahtoni ollut", on Agnes todennut. Hänen 30-vuotinen uransa eläinlääkäriinä on merkittävä.

Samaan aikaan, kun hän toimi eläinlääkäriinä, hän teki tieteellistä tutkimusta sekä artikkeleita ruotsiksi, suomeksi, englanniksi ja saksaksi. Nainen kirjoitti jo vuonna 1919 tutkielman saastuneiden rehujen hevosille aiheuttamista sairauksista. Aiemman tutkimuksen hänen esimiehensä oli ottanut omiin nimiinsä.

Saksasta arvostusta. Agnes Sjöberg aikoi esittää useita tutkimuksiaan Helsingissä eläinlääkärien vuosikokouksissa. Kotimaiset mieskollegat eivät antaneet hänelle edes puheen-vuoroa. Sen sijaan esimerkiksi Münchenin yliopisto arvosti Agneksen työtä ja kutsui hänet luennoimaan tutkimuksistaan eläinlääketieteen tiedekuntaan professoreille, eläinlääkäreille ja opiskelijoille.

Ylivoimainen lahjakkuus ja sitkeys veivät ensimmäistä naiseläinlääkäriä eteenpäin niin tutkimustyössä kuin eläinten parissa. Suomalaiset mieseläinlääkärit vaikeuttivat hänen työtään monin eri tavoin. Sjöbergin tekemiä tutkimustuloksia varastettiin ja kirjattiin mieskollegoiden nimiin. Ei ole ihme, että Agnes Sjöberg on todennut, että "eläimet ovat minulle rakkaampia kuin ihmiset".

Vielä 75-vuotiaana hän antoi neuvoja ja lääkkeitä eläinten hoitoon.

Katuja nimetty Agneksen mukaan. Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta on sijainnut vuodesta 2001 Agnes Sjöbergin mukaan nimetyllä kadulla. Myös Kauhajoella on nimetty katuja hänen mukaansa, Sööperintie ja Agneksentie. Kauhajoen kotiseutumuseolla on tutustumisen arvoinen Agnes Sjöbergin nimikkohuone.

Lähteet:

Sjöberg, Agnes: Euroopan ensimmäinen naiseläinlääkäri Agnes Hildegard Sjöberg

eläinlääketieteen tohtori, Elon talvalta lapsuuden päivästä hopeahiuksiin asti

Tiirikari, Leena: Suomen naisen vuosisadat, Tiennäyttäjät

Mäkelä-Alitalo, Anneli: Sjöberg, Agnes. Kansallisbiografia-verkkojulkaisu